

**Експертний висновок
до законопроекту згідно зі статтею 27
Бюджетного кодексу України**

1. Назва законопроекту

«Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо врегулювання окремих питань встановлення справедливих соціальних гарантій для молоді» (реєстраційний № 3232 від 17.03.2020), внесений народним депутатом України Колихаєвим І. В.

2. Завдання законопроекту

Відповідно до пояснювальної записки метою законопроекту є підвищення соціального забезпечення молоді та запровадження стимулів для забезпечення зайнятості та вирішення житлових проблем молоді.

Ураховуючи вищезазначене, законопроект, що розглядається, передбачає внесення змін до Податкового кодексу України (далі – Кодекс) щодо:

- надання права органам місцевого самоврядування встановлювати індивідуальні пільгові ставки місцевих податків та зборів або звільняти від сплати податків окремих фізичних осіб – підприємців, які належать до категорії молодих громадян;

- звільнення від оподаткування податком на доходи фізичних осіб вартості житла, яке передається у власність молодим громадянам або із знижкою, а також сум підтримки на будівництво і придбання жилих будинків і квартир, оплати вступних пайових внесків при вступі до молодіжних житлових комплексів, житлово-будівельних кооперативів, а також на обзаведення домашнім господарством;

- звільнення від оподаткування доходів молодих громадян (молоді), отриманих у вигляді заробітної плати, та доходів фізичних осіб – підприємців;

- звільнення від оподаткування коштів підприємств, установ та організацій, які спрямовуватимуться на придбання житла для молоді;

- встановлення коефіцієнту 0,5 до ставки оподаткування з податку на прибуток підприємств для підприємств у яких від 30 до 60 відсотків від загальної чисельності працівників працюють молоді громадяни та коефіцієнту 0 якщо таких працюючих понад 60 відсотків від загальної чисельності працівників.

Законопроект, що розглядається, є системно пов'язаним із проектом Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення належного рівня соціального захисту та встановлення справедливих соціальних гарантій для молоді» (реєстр. № 3231 від 17.03.2020).

3. Оцінка впливу на показники бюджетів

Прийняття та реалізація положень законопроекту вплине на показники бюджетів.

4. Вартісна величина впливу на показники бюджетів

До законопроекту не надано обґрунтованих фінансово-економічних розрахунків щодо оцінки впливу на показники бюджету.

Вартісна величина впливу на дохідну частину бюджетів в частині податку на прибуток підприємств та податку на доходи фізичних осіб буде залежати від обсягів доходів громадян та підприємств, які матимуть право скористатися пільгами в рамках встановлених законопроектом умов.

5. Пропозиції щодо можливостей фінансового забезпечення у відповідному бюджетному періоді законопроекту у разі його прийняття

Пропозицій щодо можливостей фінансового забезпечення у поточному бюджетному періоді законопроектом не передбачено.

6. Пропозиції щодо відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини

Проект Закону не відповідає нормам статті 27 Бюджетного кодексу України, відповідно до якої до законопроекту, прийняття якого призведе до зміни показників бюджету, суб'єкт права законодавчої ініціативи зобов'язаний додати фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки).

7. Пропозиції щодо розгляду законопроекту

Основною метою законопроекту є підвищення соціального забезпечення молоді та запровадження стимулів для забезпечення зайнятості та вирішення житлових проблем молоді. Зазначене пропонується здійснити через запровадження пільгового оподаткування, зокрема щодо місцевих податків і зборів, податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток підприємств.

Проте слід зазначити, що надання певній категорії платників податків привілеїв не відповідає положенням статті 13 Конституції України щодо захисту державою прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, а також не узгоджується з одним із основних принципів податкового законодавства – принципом рівності усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації (підпункт 4.1.2 пункту 4.1 статті 4 Податкового кодексу України) та ставить у нерівні умови інших платників податків, що порушує загальні гарантії прав підприємців, передбачені статтею 47 Господарського кодексу України.

Крім того, в частині *місцевих податків і зборів* законопроектом пропонується внести зміни до статті 12 Податкового кодексу України (далі – Кодекс) та надати право органам місцевого самоврядування встановлювати індивідуальні пільгові ставки місцевих податків та зборів або звільняти від їх сплати окремих фізичних осіб – підприємців, які належать до категорії молодих громадян (молоді).

Однак запропоноване встановлення індивідуальних пільгових ставок та звільнення окремих громадян від сплати місцевих податків та зборів призведе

до порушення статті 24 Конституції України, згідно з якою громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Поряд із цим, запропоноване може створити підґрунтя для корупційних дій з боку органів місцевого самоврядування, матиме суб'єктивний підхід. До того ж встановлення пільг для окремих фізичних осіб – підприємців створить дискримінаційні умови порівняно з іншими особами, які знаходяться на одній адміністративно-територіальній одиниці і сплачуватимуть такі місцеві податки і збори.

Водночас встановлення органами місцевого самоврядування індивідуальних пільг для платників податків порушуватиме основні принципи податкового законодавства, встановлені статтею 4 Кодексу, а саме: рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації – забезпечення однакового підходу до всіх платників податків незалежно від соціальної, расової, національної, релігійної приналежності, форми власності юридичної особи, громадянства фізичної особи, місця походження капіталу; нейтральність оподаткування – установа податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків.

Також зазначаємо, що порушене питання частково вже врегульоване чинним законодавством України.

Так, зокрема Кодексом надано право органам місцевого самоврядування встановлювати на своїх територіях місцеві податки і збори, визначати розміри їх ставок в межах граничних розмірів, визначених Кодексом (в діапазоні від «0» до максимально встановлених розмірів), а також пільги щодо їх сплати.

Згідно з підпунктом 266.4.2 пункту 266.4 статті 266 Кодексу сільські, селищні, міські ради та ради об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, встановлюють пільги з податку, що сплачується на відповідній території, з об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості, що перебувають у власності фізичних або юридичних осіб, громадських об'єднань, благодійних організацій, релігійних організацій України, статути (положення) яких зареєстровані у встановленому законом порядку, та використовуються для забезпечення діяльності, передбаченої такими статутами (положеннями).

Пільги з податку, що сплачується на відповідній території з об'єктів житлової та нежитлової нерухомості, для фізичних осіб визначаються виходячи з їх майнового стану та рівня доходів. Пільги з податку, що сплачується на відповідній території з об'єктів нежитлової нерухомості, встановлюються залежно від майна, яке є об'єктом оподаткування.

Пунктом 284.1 статті 284 Кодексу встановлено, що органи місцевого

самоврядування встановлюють ставки плати за землю та пільги щодо земельного податку, що сплачується на відповідній території.

Таким чином, враховуючи положення підпункту 12.3.7 пункту 12.3 статті 12 Кодексу, згідно з якими сільським, селищним, міським радам не дозволяється встановлювати індивідуальні пільгові ставки місцевих податків та зборів для окремих юридичних та фізичних осіб або звільняти їх від сплати таких податків та зборів, органи місцевого самоврядування своїми рішеннями можуть встановлювати такі пільги для окремих категорій платників.

У частині *податку на доходи фізичних осіб* пропонується звільнення від оподаткування граничного розміру суми, сплаченої будь-якою юридичною або фізичною особою за здобуття платником податку професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти у відповідних закладах освіти.

Проте відповідно до підпункту 165.1.21 пункту 165.1 статті 165 Кодексу звільняється від оподаткування податком на доходи фізичних осіб дохід платника податку у розмірі трикратного розміру мінімальної заробітної плати в місяць (у 2020 році – 14169 грн в місяць, у розрахунку на рік – 170028 грн).

Оскільки на сьогодні вартість навчання за рік у вітчизняних вищих та професійно-технічних закладах становить у загальній більшості від 10000 грн до 70000 грн на рік, вважаємо, що встановлена чинною нормою Кодексу гранична сума доходу повною мірою компенсує витрати на навчання та не потребує запропонованого збільшення.

Щодо звільнення від оподаткування доходу у вигляді заробітної плати, нарахованої (виплаченої) платнику податку, а також доходу фізичної особи – підприємця для молодих громадян (молоді) зазначаємо наступне.

Відповідно до статті 1 Закону України № 2998-ХІІ «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» – молодь, молоді громадяни – громадяни України віком від 14 до 35 років.

Оскільки в законопроекті відсутні норми щодо встановлення граничного розміру виплат відповідних доходів без оподаткування, реалізація запропонованих законодавчих змін може спричинити ризики використання юридичними особами та фізичними особами – підприємцями схем ухилення від оподаткування коштів, виведених на інші цілі шляхом здійснення виплат (матеріальна допомога, винагороди, премії тощо) у надвеликих розмірах зазначеним категоріям фізичних осіб без сплати податків (податку на доходи фізичних осіб та військового збору).

Крім того, встановлення податкових пільг для певної категорії осіб за відповідними критеріями може спричинити певні ризики використання роботодавцями найманої праці (працевлаштування) зазначеної категорії працівників без сплати будь-яких податків.

Таким чином, реалізація вищезазначених положень законопроекту призведе до зменшення дохідної частини державного та місцевих бюджетів з податку на доходи фізичних осіб та військового збору.

Крім того, питання стосовно звільнення від оподаткування вартості житла, яке передається у власність платника податку безоплатно або із знижкою, а також сум підтримки на будівництво і придбання жилих будинків і квартир, оплати вступних пайових внесків при вступі до молодіжних житлових комплексів, житлово-будівельних кооперативів, а також на обзаведення домашнім господарством, врегульовано Кодексом, а саме не включається до оподатковуваного доходу платника податку вартість житла, яке передається з державної або комунальної власності у власність платника податку безоплатно або із знижкою відповідно до закону, а також сума державної підтримки на будівництво чи придбання доступного житла, яка надається платнику податку відповідно до законодавства (підпункту 165.1.34 пункту 165.1 статті 165 Кодексу).

У частині *податку на прибуток підприємств* пропонується запровадження коефіцієнтів 0,5 та 0 до діючої ставки податку.

Як показує практика, стимулювання діяльності будь-яких суб'єктів господарювання шляхом надання їм права на застосування пільгових режимів не призводить до покращення діяльності вказаних суб'єктів чи суттєвого збільшення їх продуктивності, а навпаки призводить до ускладнення системи адміністрування податків та створення різних схем податкової оптимізації.

Слід зазначити, що будь-яку державну підтримку доцільно здійснювати не шляхом надання податкових стимулів, а шляхом розробки відповідної державної програми з визначенням конкретних джерел її фінансування.

Крім того, в рамках співпраці з Європейським Союзом відповідно до Угоди про асоціацію України та ЄС, Україна взяла на себе зобов'язання контролювати державну допомогу, яка спотворює або може спотворювати конкуренцію внаслідок надання переваг окремим суб'єктам господарювання або виробництву окремих товарів чи послуг, якщо це впливає на торгівлю між державами-членами ЄС.

Враховуючи наведене, проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо врегулювання окремих питань встановлення справедливих соціальних гарантій для молоді» (реєстр. № 3232 від 17.03.2020), внесеного народним депутатом України Колихаєвим І. В., не підтримується.

**Заступник Міністра
фінансів України**

Світлана ВОРОБЕЙ